

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU2

Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialförsäkringsbalken. Ändringarna ska ge Försäkringskassan och kommunerna lagstöd för att neka en assistansberättigad utbetalning av ersättning för personlig assistans som utförts inom en yrkesmässig verksamhet utan tillstånd enligt 23 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I anslutning till detta föreslås ändringar som medför skyldighet för Försäkringskassan och kommunerna att informera Inspektionen för vård och omsorg när en enskild kan antas bedriva verksamhet för personlig assistans utan tillstånd. Regeringen föreslår även ett förtydligande av Inspektionen för vård och omsorgs möjligheter att begära in information i tillsynsärenden. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2021.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandet.

I betänkandet finns en reservation (V, KD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:205 Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Inledning.....5

 Regeringens lagförslag5

 Ersättning6

Reservation8

 Ersättning, punkt 2 (V, KD, L).....8

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....9

 Propositionen9

 Följdmotionen9

Bilaga 2

Regeringens lagförslag 10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,

2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:205 punkterna 1 och 2.

2. Ersättning

Riksdagen avslår motion

2020/21:4096 av Maj Karlsson m.fl. (V).

Reservation (V, KD, L)

Stockholm den 20 september 2021

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlqvist (S), Sofia Nilsson (C), Ulrika Heindorff (M), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Yasmine Bladelius (S), Dag Larsson (S), Lina Nordquist (L), Christina Tapper Östberg (SD), Nicklas Attefjord (MP), Pia Steensland (KD) och Maj Karlsson (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2020/21:205 Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd och ett yrkande i en följdmotion. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslaget i motionen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag. Därefter behandlas en motion som innehåller förslag på tillkännagivande till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och lag om ändring i socialförsäkringsbalken. Ändringarna ska ge Försäkringskassan och kommunerna lagstöd för att neka en assistansberättigad utbetalning av ersättning för personlig assistans som utförts inom en yrkesmässig verksamhet utan tillstånd enligt 23 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Propositionen

Enligt regeringens förslag ska ersättning som huvudregel inte lämnas för personlig assistans som har utförts i en yrkesmässig enskild verksamhet utan tillstånd enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Detta ska gälla både kommunalt ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans och statlig assistansersättning. Om verksamheten har haft tillstånd under avtalstiden ska ersättning lämnas för assistans som har utförts senast två veckor efter den dag då den assistansberättigade underrättades om att tillståndet har upphört att gälla. Om det finns särskilda skäl ska ersättning för assistans få lämnas även i andra fall där verksamheten saknar tillstånd.

Regeringen föreslår också att den som bedriver verksamhet som står under tillsyn enligt LSS ska vara skyldig att på begäran från Inspektionen för vård och omsorg lämna upplysningar som inspektionen behöver för att lämna underrättelser om beslut i ett tillsynsärende.

Vidare framgår att kommunerna ska ha i uppgift att anmäla till Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att en enskild bedriver yrkesmässig verksamhet med personlig assistans utan tillstånd enligt LSS. Även Försäkringskassan ska anmäla till inspektionen om det finns anledning att anta att en enskild bedriver sådan verksamhet utan tillstånd.

Ändringarna i LSS och socialförsäkringsbalken ska träda i kraft den 1 november 2021. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för personlig assistans som har utförts före ikraftträdandet.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Ersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ersättning.
Jämför reservationen (V, KD, L).

Propositionen

Om verksamheten har haft tillstånd under avtalstiden ska, som tidigare framgått, enligt regeringens förslag ersättning lämnas för assistans som har utförts senast två veckor efter den dag då den assistansberättigade underrättades om att tillståndet har upphört att gälla. Om det finns särskilda skäl ska ersättning för assistans få lämnas även i andra fall där verksamheten saknar tillstånd.

Regeringen bedömer att en tidsfrist om två veckor bör vara tillräcklig för de allra flesta för att genomföra ett byte av anordnare utan att drabbas av allvarliga negativa konsekvenser. Kommunens basansvar innebär en skyldighet att ha en beredskap för att tillhandahålla personlig assistans, och två veckor bör vara tillräckligt för att en kommun ska kunna ombesörja att sådant personligt utformat stöd som utgör grunden för personlig assistans kan tillhandahållas. I de undantagsfall där två veckor inte är tillräckligt bör det vara möjligt att pröva om det finns särskilda skäl för en förlängd frist.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:4096 av Maj Karlsson m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att ersättning bör betalas ut under en period på minst tre veckor efter att användaren har meddelats. Motionärerna anser att det är viktigt att grunden i lagstiftningen, dvs. rätten för den enskilde att själv få välja sin personal, behålls utan inskränkning. Att bara få ett par veckor på sig att hitta en ny utförare är enligt motionärerna väldigt kort tid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att om verksamheten har haft tillstånd under avtalstiden ska enligt regeringens förslag ersättning lämnas för assistans som har utförts senast två veckor efter den dag då den assistansberättigade underrättades om att tillståndet har upphört att gälla. Om det finns särskilda skäl ska ersättning för assistans få lämnas även i andra fall där verksamheten saknar tillstånd. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en tidsfrist om två veckor bör vara tillräcklig för de allra flesta för att genomföra ett byte av anordnare utan att drabbas av allvarliga negativa konsekvenser. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet ingen anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen när det gäller frågan om ersättning. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservation

Ersättning, punkt 2 (V, KD, L)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Lina Nordquist (L), Pia Steensland (KD) och Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:4096 av Maj Karlsson m.fl. (V).

Ställningstagande

Vi anser att ersättning bör betalas ut under en period på minst tre veckor efter att användaren har meddelats. Det är viktigt att grunden i lagstiftningen, dvs. rätten för den enskilde att själv få välja sin personal, behålls utan inskränkning. Att bara få ett par veckor på sig att hitta en ny utförare är enligt vår mening väldigt kort tid. Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med detta.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:205 Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Följdmotionen

2020/21:4096 av Maj Karlsson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättning bör betalas ut under en period på minst tre veckor efter att användaren har meddelats, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 9 d, 15 och 26 c §§ lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 d §¹

Som kostnad för personlig assistans enligt 9 § 2 anses inte ersättning för assistans som utförs av någon

1. som inte har fyllt 18 år,
2. som är bosatt utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
3. som till följd av sjukdom, ålderdom eller liknande orsak saknar förmåga att utföra arbete som personlig assistent, eller
4. på arbetstid som överstiger den tid som anges i 2–4 §§ lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbete, 5–10 b §§ arbetstidslagen (1982:673) eller kollektivavtal som uppfyller kraven i 3 § arbetstidslagen.

Kostnad för personlig assistans som har utförts i en yrkesmässig enskild verksamhet utan tillstånd enligt 23 § ger inte rätt till ekonomiskt stöd enligt 9 § 2.

Även om assistansen har utförts utan tillstånd lämnas ekonomiskt stöd enligt 9 § 2 om

1. verksamheten har haft tillstånd under avtalstiden och assistansen har utförts senast två veckor efter den dag då den assistansberättigade underrättades om att tillståndet har upphört att gälla, eller

2. det finns särskilda skäl.

¹ Senaste lydelse 2012:930.

15 §²

Till kommunens uppgifter hör att

1. fortlöpande följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov av stöd och service är,

2. verka för att personer som anges i 1 § får sina behov tillgodosedda,

3. informera om mål och medel för verksamheten enligt denna lag,

4. medverka till att personer som anges i 1 § får tillgång till arbete eller studier,

5. verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt för personer som anges i 1 §,

6. anmäla till överförmyndaren dels när en person som omfattas av 1 § kan antas behöva förmyndare, förvaltare eller god man, dels när ett förmynderskap, förvaltarskap eller godmanskap bör kunna upphöra,

7. samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionshinder,

8. anmäla till Försäkringskassan när någon som har ansökt om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till sådan assistans enligt 9 § 2 kan antas ha rätt till assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken,

9. underrätta Försäkringskassan när någon som får assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken beviljas boende med särskild service, daglig verksamhet, barnomsorg eller någon annan insats som kan påverka behovet av personlig assistans,

10. anmäla till Försäkringskassan om det finns anledning att anta att assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken används för annat än köp av personlig assistans eller kostnader för personliga assistenter, och

11. anmäla till Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att en tillståndshavares lämplighet för att bedriva verksamhet *med personlig assistans* kan ifrågasättas.

11. anmäla till Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att *en enskild bedriver yrkesmässig verksamhet med personlig assistans utan tillstånd enligt 23 § eller att en tillståndshavares lämplighet för att bedriva sådan verksamhet kan ifrågasättas.*

26 c §³

Den som bedriver verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag är skyldig att på Inspektionen för vård och omsorgs *begäran lämna över handlingar och annat material som rör verksamheten och lämna de upplysningar om*

Den som bedriver verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag är skyldig att på *begäran av* Inspektionen för vård och omsorg lämna

– *handlingar och annat material som rör verksamheten,*

² Senaste lydelse 2012:961.

³ Senaste lydelse 2012:940.

verksamheten som inspektionen behöver för sin tillsyn. – *de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för sin tillsyn, och*
– *de upplysningar som inspektionen behöver för att lämna underrättelse om beslut i ett tillsynsärende.*

Inspektionen för vård och omsorg får förelägga den som bedriver verksamheten att lämna vad som begärs enligt första stycket. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2021.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för personlig assistans som har utförts före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 110 kap. 42 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 51 kap. 16 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

51 kap.

16 b §

Assistansersättning enligt 14 § betalas inte ut för assistans som har utförts i en yrkesmässig enskild verksamhet utan tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Även om assistansen har utförts utan tillstånd betalas assistansersättning ut om

1. verksamheten har haft tillstånd under avtalstiden och assistansen har utförts senast två veckor efter den dag då den försäkrade underrättades om att tillståndet har upphört att gälla, eller

2. det finns särskilda skäl.

110 kap.42 a §¹

Försäkringskassan ska anmäla till Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att lämpligheten för att bedriva verksamhet med personlig assistans kan ifrågasättas när det gäller någon som har tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Försäkringskassan ska anmäla till Inspektionen för vård och omsorg om det finns anledning att anta att *en enskild bedriver yrkesmässig verksamhet med personlig assistans utan tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller att en tillståndshavares lämplighet för att bedriva sådan verksamhet kan ifrågasättas.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 november 2021.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för personlig assistans som har utförts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2012:962.